

O POVESTE

de C. NEGRUȚIU

A fost odată, și mult de atunci, socotitorii vremelui spun că și vînă opisprezece venuri, de cănd dea stânga Dunării, în partea locului României de azi, era eșalon popor dac, un neam de oameni chipeș la înălțare. Ișteți la minte și plini de îspravă la treabă. Tot pe atunci, în spate apus, spre minunata Roma, trăia popor roman, care prin lumina minții și Iesușină lui în loale și mai cu seamă în ale războului, își făcea o impărătie mare cătă cuprinsul lumii.

Cum de bogăția și frumusețea plaiurilor Dunării mersese vestea în lumea toată, Traian, împăratul Romanilor, socotind că și bine să pună săpătire pe ele, a parces cu easte mulță în potriva Dacilor. Sau bătut mult, Români cu Daci, că tare mai erau îndemnați la luptă și nu și alii, până în cele din urmă, Decebal, așa se numea regele Dacilor, a cărui răpus de Traian, ale cărui osii au rămas apoi să străjusească și să imporeze malurile Dunării.

Din amestecul Dacilor cu străjerii lui Traian, așezat în timpul neamului nostru românesc, neam de oameni sănătoși la minte și la trup, iuli și plini de bănciș și nemai pomenit de iadărinci în război.

Cătă amar de vreme s'au străbătu români și cu căji nu s'au războli ei, până ce s'au asezat dea binele în locurile acestea, numai Dunăreale, cărăi unde au fost roșile de altă sănge românește, numai ea poate spua. Că de locurile săi mănușoase, cu pășuni bogate și grăme aiese, veniut din depărtări, cătă nici gândul nu străbate, fel de fel de neamuri, unele mai nesănătoșe de cătă altice. Si numai vrednicia neamului românesc și Iesușină voivodilor lui, au putut să facă ca el să rămână deo prea rurea la Dunăre.

Doamne! cătă minușăi și span cronicar de împrăvile lui Mircea cel Bătrân, Stefan cel Mare și Mihai Viteazul; cătă stăneau cu ochii în pastru la hotările moștenilor lor și care dusman cum se apropia, în pământ și în sănău se lăcea.

Si șă cu vremea, pe "nădejde", să mărit și să încheie neamul românesc, pe care împărății mari că ea muscătă și ea turcescă, cari băgase groază în lumea toată, său chiar și în sănău se lăcea din loc.

Dacă ca toate lucrurile la început, șezarea românescă a suferit și ea d'un rău. Români răzleții și despărții de ape și munți în muntele, moldoveni, ardeleni, basarabeni, în loc să se unească la oală, ca fiind de o lege și d'un grai, au trăit desbinți și de multe ori în dușmanie unii cu alii, ceea ce a folosi secolilor străini de noi.

Dacă Dumnezeu și cu ei o mână de buci români, în frunte cu moldovenul Cuza, a vrut ca într-o zi, zi cu soare, zi de mare sărbătoare pentru neamul românesc, Moldovenii să se unească cu Muntele și de aci apoi, după cum zice cătăcul: „Unde-șădoi puțere crește și dușmanul nu sporește” — început a se înălță răzand cu ochii neamului românescă.

Nătreu mult, că Dumnezeu când dă românilui bine și dă în plin și iată că ne trimite din apus un rege luminat la minte și destulic la toate, care a-

duce mulță orânduială și care îscușă, lucru mare, în ale războului, a bătut, cu o mână de români, de-i-a prăpădit pe turei în chiar calea Pieptei, scăpând prin această, din ghiglarele lor împărăția muscătăescă, mare cătă nesfășătă și cu norod cătă pudzeră. Si în alunci Tara Românească a luceput să fie luită în seamă și de celelalte împărății mari ale lumii.

Nomal îlăză că într-o bună zi, lumea întreagă se prinde într-un război, cum nu s'a mai văzut vîro de dată. Cădeau mii și mii de oameni de o parte și de alta. Era prăpădul lumii. Si focal se întindea mereu, până a ajuns la hotările Tărilor Românești. Văzând astă, au înținut săfăt mare, Români cu Regele lor Ferdinand, teputul celui ce bălușe pe Turci la Pleven și cu toate că unii din sfenții spuneau să mergem cu cel ce erau mai tari pe alunci, Regele, ca cel mai inteligență, dintre români să-lăză mai bine seama de rostul luncrătorilor și ascultându-și glasul cugetului, a mers cu acel ce luptau penită dreptate și libertate.

Si unde s'au incins luptă crâncenă la Dunăre și Carpați și se luptau români, dar prea erau puști la număr față de polopul dusman ce se săpătuse cu atâtă ură împotriva noastră. Si cu toate că eram cam unul contra zece, nă lipsi mult ca în preajma Bucureștilor, scaunul nostru regesc, atât de iubit noștră, să-nă lăzătă de judecătă, să-nă lăzătă de judecătă, să-nă lăzătă de judecătă.

Vai, ce vremuri de grea bejanie le-a fost dat Românilor să adure! Luni de zile peste românească, în cap cu slăviti Rege ca mare capitan, cu iubilu-i Prinț ca ostas, cu buna-i Regină ca mama rănitilor, cu diaioasele domnișoare și surorile rănitilor, au străbătut pe frig și ploaie jara în lung și în lat, până au au ajuns la Sirel, unde văzand că mai mult din jumătatea moșiei, păstrații cu atâtă sfîntenie de grămosi era colțopila de dușman, l-au făcut cu toții plepi și strigăt cu toții într-un glas: „Pe nica nu se trece”. Si atidă s'au poruțit pe mălini Sirelului o lepătă pe viață și pe moarte, la care luptau ai noștri tineri și bătrâni, ca niste zmeti, de înlăturare în focul luptei până și cămășile de pe el. Si la urma urmei, după a-lătă vîsare de săge, o mână de dusmanul la Mărișă, Oltuz și Mărișești, cea mai cumplită bătac ce a fost vîro de dată. Si felă cum vîleja neînțeleculă a românilor, a făcut ca strigătul: „Pe nica nu se trece” scos din înimă sănăgerândă a întregului neam românesc, să rămână alevea.

A dat Dumnezeu de s'au sfărșit războul cu bine și înzândă pentru voi și ai noștri — și mare ne-a fost răspîntă, că deodată s'au deschis Carpați și a secol Prințul, de săi dat mână Muntenii și Moldovenii cu Banatul, Ardelenii, Bucovinei și Basarabiei — Doamnel Ce vis mare ne-a fost dat să redem împliniri! Cu puțin baftă războului, vîci chiar cel mai viitor dintre români, nu și-ar fi logodit să creadă că-i va fi dat să vădă cu ochii săi de curând strănsă la oală, sub un mare și înțelept împărăție întreaga românească. E adesea că în gândul și înimă tuturor românilor era aceasta dorință: nu-i mai spusă că nă

credeam de împlinii de cătă cine să fie după cătămar de vreme încă.

Si au răsuflat români noștri, după atâtă neșărtășită trădă și necaz și au înțins hora mare a vîrei astă cum spune căntărețul Eminescu: „De în Nistru până la Tisa, din Carpați până la Mare” și a pătruns bucuria în toată românia, de la coliba săracului până la palatul împăratului.

Si cum la bucurie omul și via multe gânduri bune, Carol fiul cel mare de împărat, care la începutul războului era încă copil și care a luptat pentru Tara și Tron, albuli de soldații lui iubiti, ejuns acum un prieten frumos și tinerel”, a zis falău său: „Taică împărăte, a venit timpul să mă gospodăresc și eu, plec în lumea mare să-mi cau o mînească mandă de mine. — Mergi cu bine și să te întorc cu bine dragul nostru! — a fost binecuvântarea împăratului și a împărătesei. Si a plecat drăguțul Pîrni, peste mări și peste lări, de a curretat pământul și lăză că în Tara Eladel a dat de Prinț Elena. „O prea frumoasă „Iașă” — „din rade mari împărătesă! — „Si minădră în toate cele”, cum e feciora „Inimă sănătă” — „și lume între stele” — și care „printre mrejile de frunziș de oliv în lăur”, l'a fermeat și lăză îndragostit, cum alta poale năzăi izbutită.

Să atorsă grăbitul Prinț să-aducă veste bună și să le dezlegare pentru români de la împărăte și de la toți frații lui români. Si atât de cuprinz era de jurnal drăgoșel, că nă stat mult și în blagoisoarena împăratului și tu voia bună a tot ce e român, s'au urcat în cea mai iute corabie din lume, că de în Tara românească avea acum și corăbii, cum n'aveau alii, și a străbătut că gândul mărire de a ajuns la Irumosăi și Elena.

Sau îlăzătă pregătiri ca de nună împărătescă și în 15 și 21 ai lui Mărășor și sărbători, multă măndă și frumoasă cum nă mai fost altă pe față pământul și marori le-au fost: corul cu marea albasită a Egipt din partea Eladel pentru mireasă, hărțana Dunăre și pleteșii Carpați, cari au legănat copilăria Prințului și cari priveau din departare din partea României pînă în urmă. Iar când a fost la urat, zefirul aducând din spre mării noapte cel mai bun gând și cea mai curată dragoste a întregelor români, în grăul dulce românesc, a zis:

„Căt mac e pră lăză, Atâjă enf la miri urez! Si-ua prinț la anal, bland și mic. Se creștește mare și voinic, iar noi să mel jucăm un pic și boțor.”

Si cum nu s'au împlinit anul și prințul nou ne-a venit, tot așă să dea Dumnezeu să se împlinescă și spusă lumei că pentru Feții-Frumoși vremea nu vremuște” și ca Făt-Frumos ce să străjusească și să împărătescă cătă lumea mară Tara românească.

Si dacă vă spus a-această poveste înălță, și că mi-a fost dat și mă să văd cu ochii o leacă sănătățea aceasta împărătescă și cu corebia mea să fiu de pază pe mare la intorsul anilor în jură.

Constanteni!

Sufletul, parte esențială din flința noastră, își redamă și dânsul, și cu drept cuvânt — hrana lui zilnică. Alimentarea aceasta, aleasă cu chibzuință, reduce chiar, poate de multe ori, necesitățile materiale ale corpului.

Nu este instituție umană, capabilă să procure hrana sufletească de care vorbim mai sus, mai mult de căt un teatru.

Nu numai civilizația actuală, ci și aceea din timpurile cele mai străvechi, a sfârșit prin a recunoaște utilitatea primordială a instituției teatrului.

Orașul nostru — se știe — duce însă lipsă în această privință. El nu are până astăzi un local propriu de teatru, în care arta dramatică, care a atins aproape toate mijloacele de perfectiune, să se poată desfășura în toată plenitudinea și strălucirea ei. Nu vom să discutăm cauzele care au putut determina și menține această lacună atât de resimțită. Pe de altă parte s'a făcut astăzi deplină dovedă că nu e prudent și nici posibil, ca totul să se aștepte dela Stat și numai dela Stat. Inițiativa particulară, care a făcut minuni nu numai în Occident ci și în multe din orașele noastre, în alte și variate domenii, trebuie să intervină și la noi, cu toată tăria și hotărârea, în această privință.

Un grup de cetăteni ai acestui oraș, dornici de a înzestră Constanța cu un asemenea așezământ cultural, care să nu fie numai o școală ci și o podoabă a orașului, — găsind utilă și oportună această inițiativă — a hotărât constituirea unei societăți anonime pe acțiuni, care să pună bazele unui teatru orașenesc. Aceste subscrifții, care au atins până acum suma de aproape jumătate milion, continuă să se primească la Agenția teatrală „CONSTANTA” societate anonimă, din strada Petru Rareș No. 6 (peste drum de Templul Izraelit).

Vărsăminte sumelor subscrise se vor vărsa ulterior la una din băncile locale, care se va anunța la timp.

Toți acei ce vor subscrînă până la data de 31 Decembrie 1921 vor purta titlu de membri fondatori, iar numele lor va fi săpat cu litere de aur în vestibul teatrului.

Comitetul orașenesc de inițiativă:

Vasile Gh. Nicolau, deputat, Comandor Vasile Toescu, deputat, I. C. Teodorescu-Valahu, Primarul Orașului, Constantin Sarry, Constat. Vidopol, Al. Gherghel fost prefect, I. Xantopol, Gh. Caropol, P. Sapira, Ion Berberianu, Pompei Ciupercescu, Ing. G. Pruncu, Dr. V. Apostolescu, A. Mavrodin, avocat, G. Rigani, M. D. Constantinescu-Ursu, V. I. Carp, Crutiu Delasă-Ilisă, Pantelimonescu & Cocea, H. Luludis, N. Lalina, Stefan Nistor, Alex. A. Kalfayani, Mihail Sotir, Kevork Kesicbașian, Ing. Constat. Constantinescu, L. Moscu, A. Lupașcu, Dr. George Vasilescu, D. Ghionis, A. Tranulis, M. Komet, E. Merlaub, Paulina Georgescu, Em. Vidopol, Căp. Mihail, C. Barbieri, Eliza Ioanescu, Olga N. Cocea, N. Abramescu, I. Donnenfeld, I. Popa, Agop Damadian, Traian Constantinescu, I. Miga, G. C. Anastasiu, C. Ciuta, A. Popovici, Gh. Alexandrescu, și Z. Zamfirescu.

HARTIE ALBA

de prima calitate pentru ziare și împachetat s'a pus în vânzarela:

INSTITUTUL de EDITURA și ARTE GRAFICE „CONSTANTA“

SOC. ANONIMA — STR. TRAIAN № 5 și 10 și STR. PETRU RARES № 6

Cu prețuri de reclamă

Lei 8⁷⁵ Kgr.